

*The Turba Philosophorum
or Assembly of the Sages
Called Also the Book of Truth in the Art
and the Third Pythagorical Synod*
By Arthur Edward Waite
George Redway, London, 1896

ARTHUR EDWARD WAITE

*Turba
philosophorum*

sau

ADUNAREA ÎNȚELEPȚILOR

numită și

CARTEA ADEVĂRULUI ÎN ARTĂ
ȘI AL TREILEA SINOD PITAGOREIC

UN VECHI TRATAT ALCHEMIC, TRADUS DIN LATINĂ,
CUPRINZÂND PRINCIPALELE INTERPRETĂRI ALE
CODEXULUI MAI SCURT, PARALELE CU ALCHEMIȘTII
GRECI ȘI EXPLICAȚII ALE TERMENILOR OBSCURI

Traducere din limba engleză de
GABRIELA NICA

EDITURA HERALD
București

Cuprins

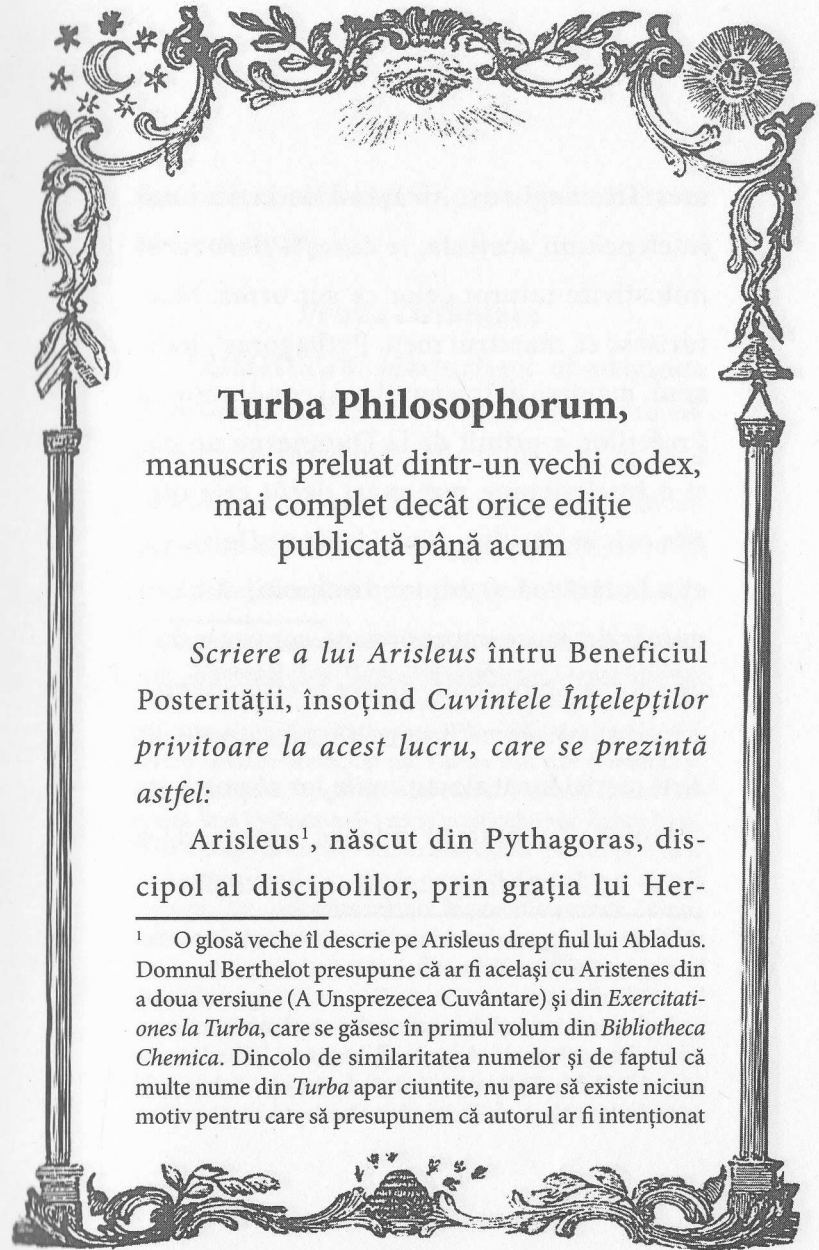
Prefață	5
---------	---

TURBA PHILOSOPHORUM,
manuscris preluat dintr-un vechi codex,
mai complet decât orice ediție publicată până acum.

Prima cuvântare	13
A doua cuvântare	16
A treia cuvântare	17
A patra cuvântare	20
A cincea cuvântare	22
A șasea cuvântare	23
A șaptea cuvântare	25
A opta cuvântare	28
A noua cuvântare	36
A zecea cuvântare	40
A unsprezecea cuvântare	42
A douăsprezecea cuvântare	47
A treisprezecea cuvântare	52
A paisprezecea cuvântare	57
A cincisprezecea cuvântare	61
A șaisprezecea cuvântare	65
A șaptesprezecea cuvântare	69
A optsprezecea cuvântare	71
A nouăsprezecea cuvântare	75
A douăzecea cuvântare	76

A douăzeci și una cuvântare	79
A douăzeci și doua cuvântare	85
A douăzeci și treia cuvântare	89
A douăzeci și patra cuvântare	91
A douăzeci și cincea cuvântare	94
A douăzeci și șasea cuvântare	98
A douăzeci și șaptea cuvântare	100
A douăzeci și opta cuvântare	103
A douăzeci și noua cuvântare	105
A treizecea cuvântare	110
A treizeci și una cuvântare	111
A treizeci și doua cuvântare	112
A treizeci și treia cuvântare	116
A treizeci și patra cuvântare	118
A treizeci și cincea cuvântare	120
A treizeci și șasea cuvântare	126
A treizeci și opta cuvântare	136
A treizeci și noua cuvântare	139
A patruzeccea cuvântare	143
A patruzeci și una cuvântare	144
A patruzeci și doua cuvântare	146
A patruzeci și treia cuvântare	148
A patruzeci și patra cuvântare	150
A patruzeci și cincea cuvântare	152
A patruzeci și șasea cuvântare	155
A patruzeci și șaptea cuvântare	156
A patruzeci și noua cuvântare	160
A cincizecea cuvântare	163
A cincizeci și una cuvântare	165
A cincizeci și doua cuvântare	168
A cincizeci și treia cuvântare	172
A cincizeci și patra cuvântare	176
A cincizeci și cincea cuvântare	177
A cincizeci și șasea cuvântare	178
A cincizeci și șaptea cuvântare	180
A cincizeci și opta cuvântare	184
A cincizeci și noua cuvântare	188

A șaizecea cuvântare	191
A șaizeci și una cuvântare	193
A șaizeci și doua cuvântare	196
A șaizeci și treia cuvântare	197
A șaizeci și patra cuvântare	199
A șaizeci și cincea cuvântare	199
A șaizeci și șasea cuvântare	202
A șaizeci și șaptea cuvântare	203
A șaizeci și opta cuvântare	205
A șaizeci și noua cuvântare	207
A șaptezeccea cuvântare	209
A șaptezeci și una cuvântare	211
A șaptezeci și doua cuvântare	212
Concluzie	217

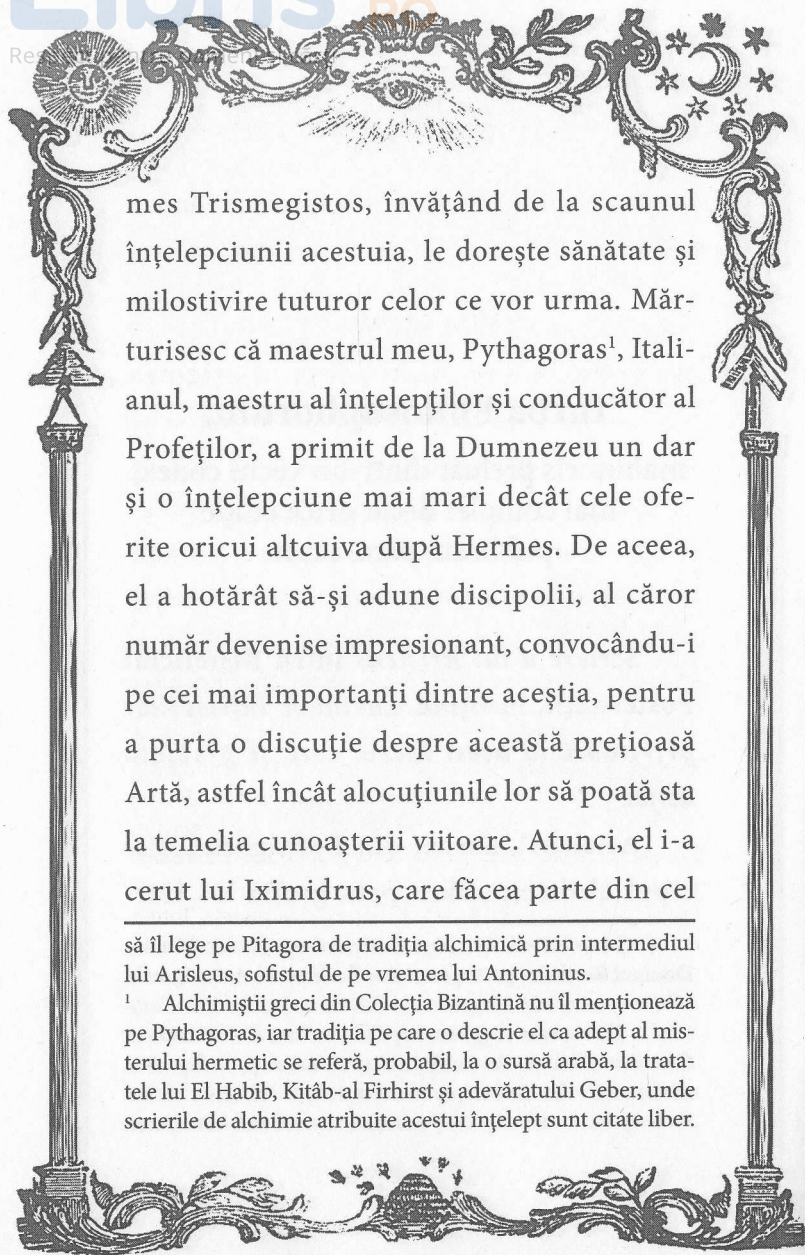
Turba Philosophorum,

manuscris preluat dintr-un vechi codex,
mai complet decât orice ediție
publicată până acum

*Scriere a lui Arisleus întru Beneficiul
Posterității, însoțind Cuvintele Înțelepților
privitoare la acest lucru, care se prezintă
astfel:*

Arisleus¹, născut din Pythagoras, dis-
cipol al discipolilor, prin grația lui Her-

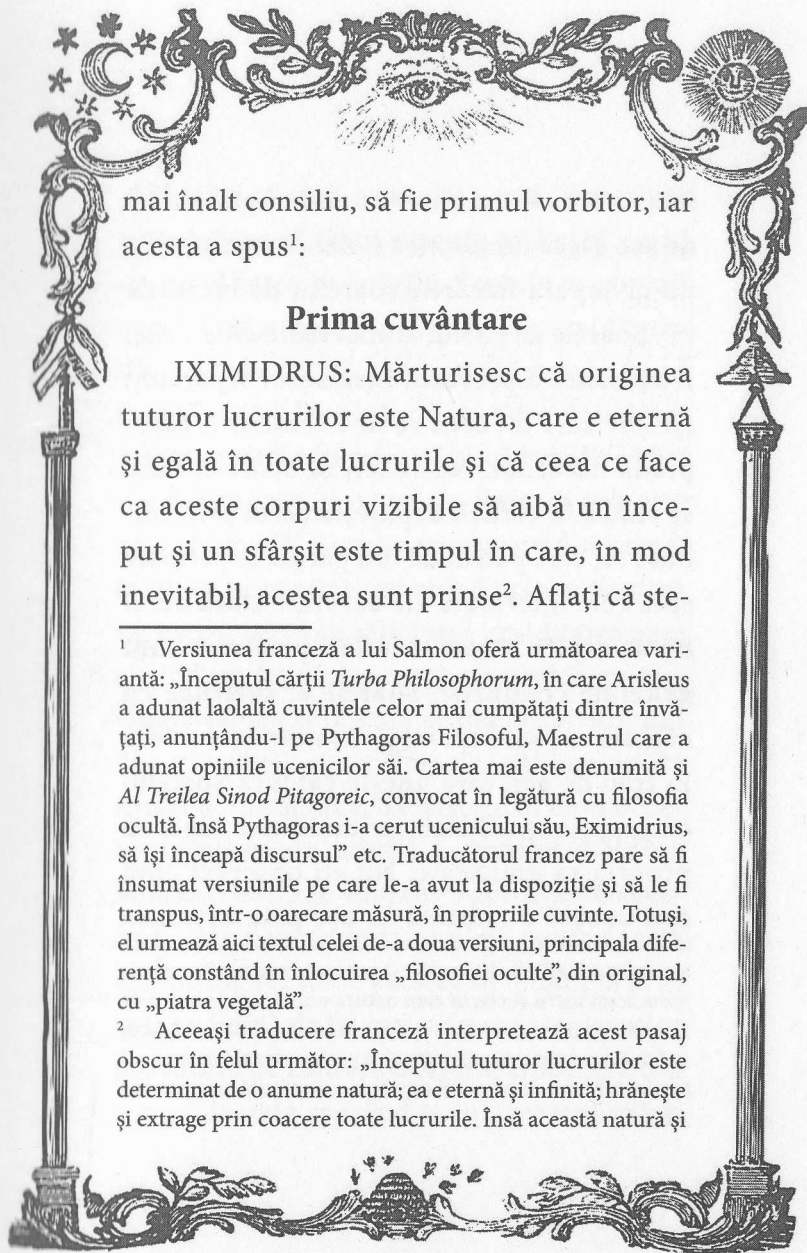
¹ O glosă veche îl descrie pe Arisleus drept fiul lui Abladus. Domnul Berthelot presupune că ar fi același cu Aristenes din a doua versiune (A Unsprezecea Cuvântare) și din *Exercitationes la Turba*, care se găsesc în primul volum din *Bibliotheca Chemica*. Dincolo de similaritatea numelor și de faptul că multe nume din *Turba* apar ciuntite, nu pare să existe niciun motiv pentru care să presupunem că autorul ar fi intenționat

mes Trismegistos, învățând de la scaunul înțelepciunii acestuia, le dorește sănătate și milostivire tuturor celor ce vor urma. Mărturisesc că maestrul meu, Pythagoras¹, Italianul, maestru al înțelepților și conducător al Profeților, a primit de la Dumnezeu un dar și o înțelepciune mai mari decât cele oferite oricui altcuiva după Hermes. De aceea, el a hotărât să-și adune discipolii, al căror număr devenise impresionant, convocându-i pe cei mai importanți dintre aceștia, pentru a purta o discuție despre această prețioasă Artă, astfel încât alocuțiunile lor să poată sta la temelia cunoașterii viitoare. Atunci, el i-a cerut lui Iximidrus, care făcea parte din cel

să îl lege pe Pitagora de tradiția alchimică prin intermediul lui Arisleus, sofistul de pe vremea lui Antoninus.

¹ Alchimiștii greci din Colecția Bizantină nu îl menționează pe Pythagoras, iar tradiția pe care o descrie el ca adept al misterului hermetic se referă, probabil, la o sursă arabă, la tratatele lui El Habib, Kitâb-al Firhirst și adevăratului Geber, unde scrierile de alchimie atribuite acestui înțelept sunt citate liber.

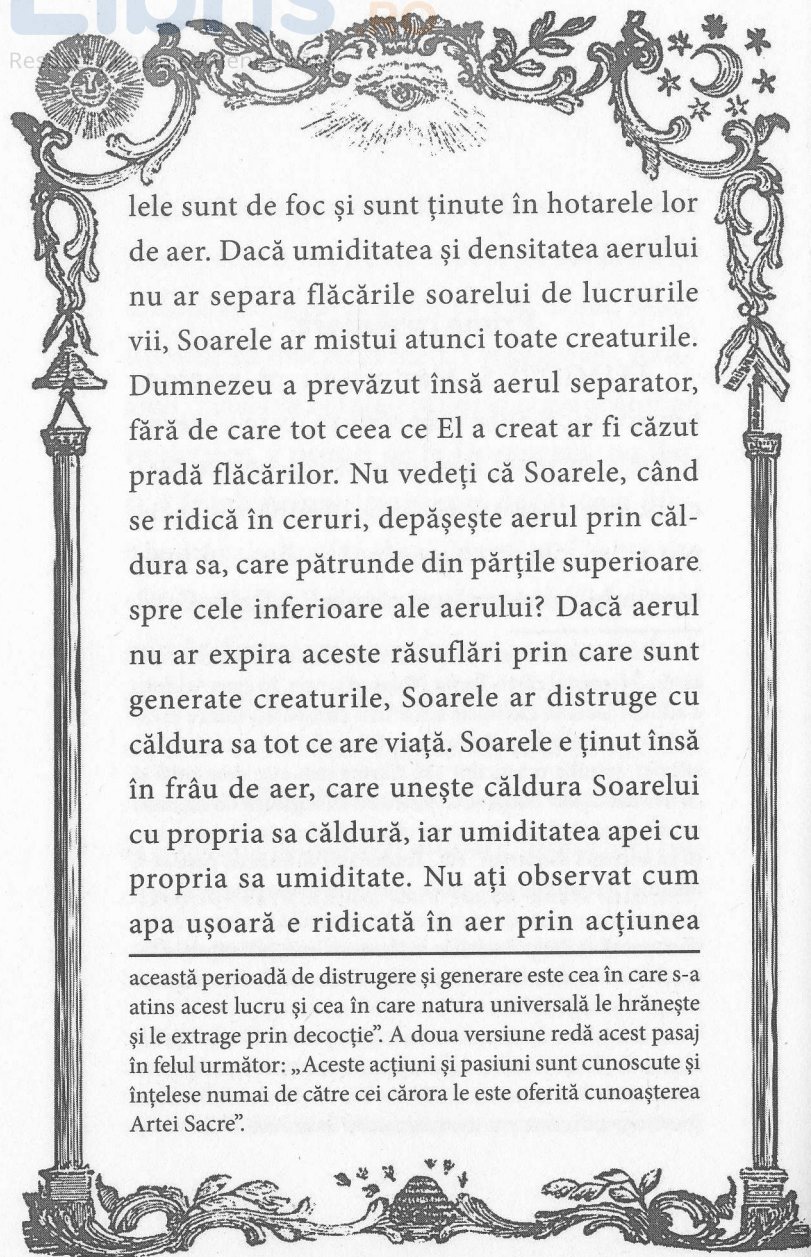
mai înalt consiliu, să fie primul vorbitor, iar acesta a spus¹:

Prima cuvântare

IXIMIDRUS: Mărturisesc că originea tuturor lucrurilor este Natura, care e eternă și egală în toate lucrurile și că ceea ce face ca aceste corpuri vizibile să aibă un început și un sfârșit este timpul în care, în mod inevitabil, acestea sunt prinse². Aflați că ste-

¹ Versiunea franceză a lui Salmon oferă următoarea variantă: „Începutul cărții *Turba Philosophorum*, în care Arisleus a adunat laolaltă cuvintele celor mai cumpătați dintre învățați, anunțându-l pe Pythagoras Filosoful, Maestrul care a adunat opiniile ucenicilor săi. Cartea mai este denumită și *Al Treilea Sinod Pitagoreic*, convocat în legătură cu filosofia ocultă. Însă Pythagoras i-a cerut ucenicului său, Eximidrius, să își înceapă discursul” etc. Traducătorul francez pare să fi însumat versiunile pe care le-a avut la dispoziție și să le fi transpus, într-o oarecare măsură, în propriile cuvinte. Totuși, el urmează aici textul celei de-a doua versiuni, principala diferență constând în înlocuirea „filosofiei oculte”, din original, cu „piatra vegetală”.

² Aceeași traducere franceză interpretează acest pasaj obscur în felul următor: „Începutul tuturor lucrurilor este determinat de o anume natură; ea e eternă și infinită; hrănește și extrage prin coacere toate lucrurile. Însă această natură și

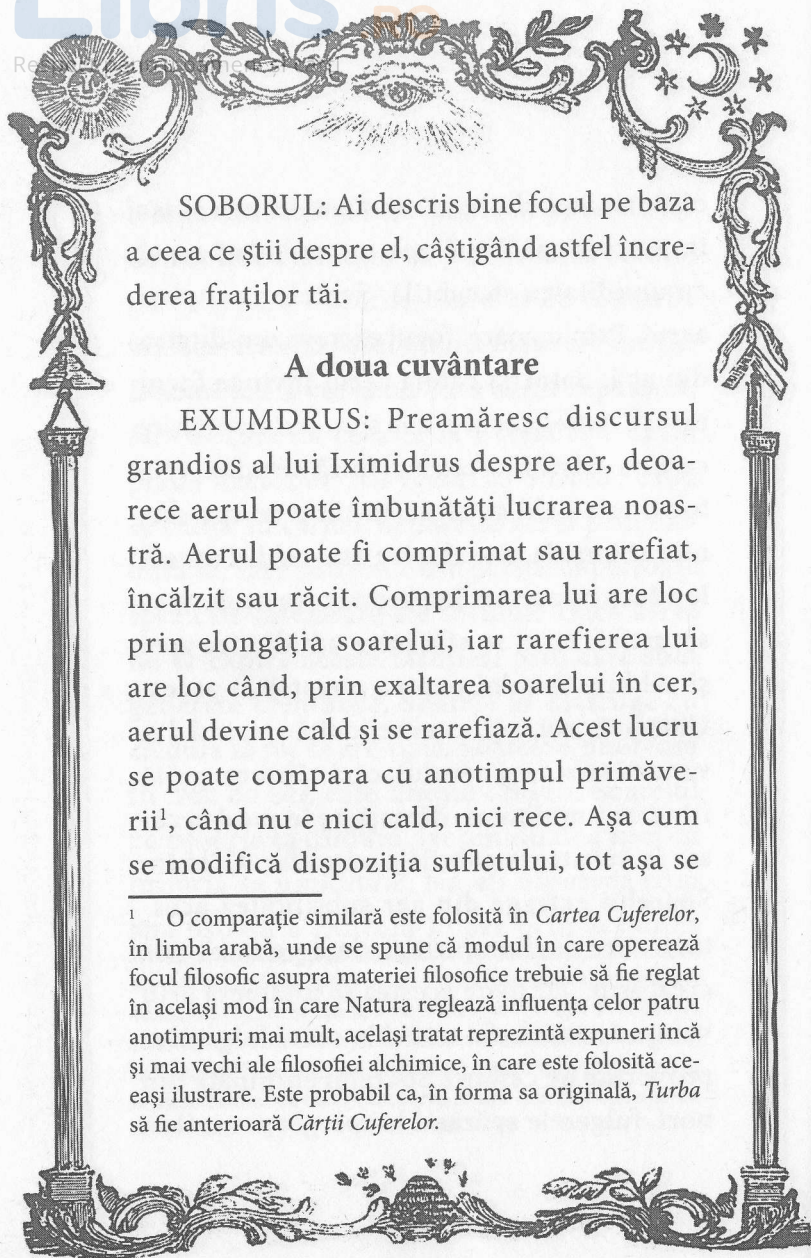

lele sunt de foc și sunt ținute în hotarele lor de aer. Dacă umiditatea și densitatea aerului nu ar separa flăcările soarelui de lucrurile vii, Soarele ar mistui atunci toate creaturile. Dumnezeu a prevăzut însă aerul separator, fără de care tot ceea ce El a creat ar fi căzut pradă flăcărilor. Nu vedeți că Soarele, când se ridică în ceruri, depășește aerul prin căldura sa, care pătrunde din părțile superioare spre cele inferioare ale aerului? Dacă aerul nu ar expira aceste răsuflări prin care sunt generate creaturile, Soarele ar distruge cu căldura sa tot ce are viață. Soarele e ținut însă în frâu de aer, care unește căldura Soarelui cu propria sa căldură, iar umiditatea apei cu propria sa umiditate. Nu ați observat cum apa ușoară e ridicată în aer prin acțiunea

această perioadă de distrugere și generare este cea în care s-a atins acest lucru și cea în care natura universală le hrănește și le extrage prin decoctie”. A doua versiune redă acest pasaj în felul următor: „Aceste acțiuni și pasiuni sunt cunoscute și înțelese numai de către cei cărora le este oferită cunoașterea Artei Sacre”.

căldurii Soarelui, care ajută astfel apa chiar împotriva sa? Dacă apa nu ar hrăni aerul cu umiditatea sa subtilă, Soarele ar copleși aerul. Prin urmare, focul extrage umiditatea din apă, datorită căreia aerul învinge focul însuși. Astfel, focul și apa sunt dușmani între care nu există nici cea mai mică înrudire, căci focul este cald și uscat, în timp ce apa este rece și umedă. Aerul, care este cald și umed, le aduce pe acestea împreună prin mijlocirea sa; astfel, aerul se află între umiditatea apei și căldura focului pentru a restabili pacea. Uitați-vă, voi toți, cum se înalță spiritul din vaporii subtili ai aerului, căci căldura, unită fiind cu umiditatea, dă naștere în mod necesar la substanța subtilă a vântului. Căldura Soarelui extrage din aer subtilitatea acestuia, care devine spirit și viață pentru toate creaturile. Iar toate acestea se întâmplă prin voința divină; la fel este și în cazul fulgerelor provocate de căldura Soarelui eliminată din nori, fulgerele apărând la spargerea norilor.

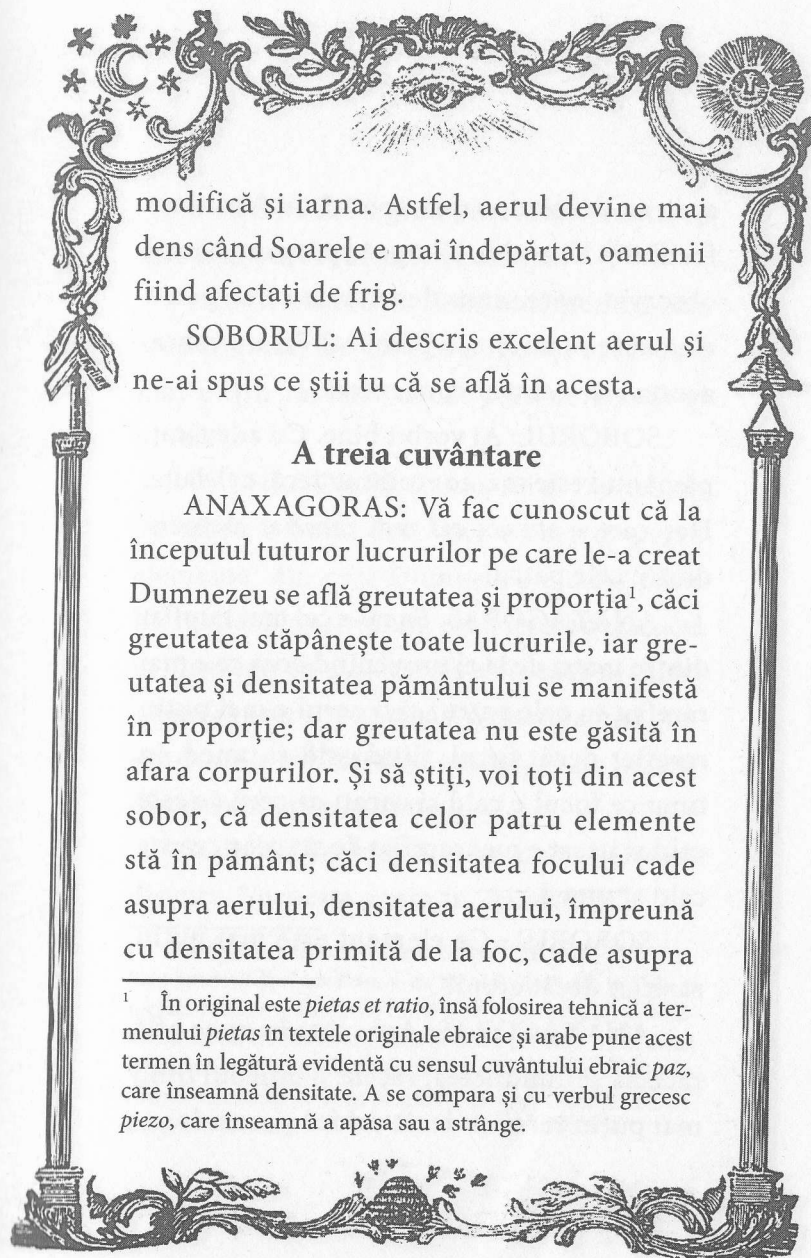

SOBORUL: Ai descris bine focul pe baza a ceea ce știi despre el, câștigând astfel încrederea fraților tăi.

A doua cuvântare

EXUMDRUS: Preamăresc discursul grandios al lui Iximidrus despre aer, deoarece aerul poate îmbunătăți lucrarea noastră. Aerul poate fi comprimat sau rarefiat, încălzit sau răcit. Comprimarea lui are loc prin elongația soarelui, iar rarefierea lui are loc când, prin exaltarea soarelui în cer, aerul devine cald și se rarefiază. Acest lucru se poate compara cu anotimpul primăverii¹, când nu e nici cald, nici rece. Așa cum se modifică dispoziția sufletului, tot așa se

¹ O comparație similară este folosită în *Cartea Cufelor*, în limba arabă, unde se spune că modul în care operează focul filosofic asupra materiei filosofice trebuie să fie reglat în același mod în care Natura reglează influența celor patru anotimpuri; mai mult, același tratat reprezintă expuneri încă și mai vechi ale filosofiei alchimice, în care este folosită aceeași ilustrare. Este probabil ca, în forma sa originală, *Turba* să fie anterioară *Cărții Cufelor*.

modifică și iarna. Astfel, aerul devine mai dens când Soarele e mai îndepărtat, oamenii fiind afectați de frig.

SOBORUL: Ai descris excelent aerul și ne-ai spus ce știi tu că se află în acesta.

A treia cuvântare

ANAXAGORAS: Vă fac cunoscut că la începutul tuturor lucrurilor pe care le-a creat Dumnezeu se află greutatea și proporția¹, căci greutatea stăpânește toate lucrurile, iar greutatea și densitatea pământului se manifestă în proporție; dar greutatea nu este găsită în afara corpurilor. Și să știți, voi toți din acest sobor, că densitatea celor patru elemente stă în pământ; căci densitatea focului cade asupra aerului, densitatea aerului, împreună cu densitatea primită de la foc, cade asupra

¹ În original este *pietas et ratio*, însă folosirea tehnică a termenului *pietas* în textele originale ebraice și arabe pune acest termen în legătură evidentă cu sensul cuvântului ebraic *paz*, care înseamnă densitate. A se compara și cu verbul grecesc *piezo*, care înseamnă a apăsa sau a strânge.

apei, iar densitatea apei, sporită de densitatea focului și a aerului, ajunge în pământ. Nu ai observat, oare, cum densitatea celor patru elemente se unește în pământ? Prin urmare, acesta este cel mai concentrat.

SOBORUL: Ai vorbit bine. Cu adevărat, pământul este mai concentrat decât celelalte. Dar care e atunci cel mai rarefiat element dintre cele patru?

ANAXAGORAS: Focul e cel mai rarefiat dintre toate, de la el provenind ceea ce e mai rarefiat în cele patru, căci aerul e mai puțin rarefiat decât focul, fiind cald și umed, în timp ce focul e cald și uscat, or ceea ce este cald și uscat e mai rarefiat decât ceea ce este cald și umed.

SOBORUL: Ce element este mai puțin rarefiat decât aerul?

ANAXAGORAS: Apa, căci în ea se află răceala și umiditatea, recele și umedul fiind mai puțin rarefiat decât caldul și umedul.

SOBORUL: Ai grăit adevărul. Atunci, ce este mai puțin rarefiat decât apa?

ANAXAGORAS: Pământul, pentru că e rece și uscat, iar ceea ce e rece și uscat este mai puțin rarefiat decât ceea ce e rece și umed.

PYTHAGORAS: O, voi, Fii ai Doctrinei, ai oferit o bună descriere a acestor patru elemente¹ din care Dumnezeu a creat toate lucrurile. Binecuvântat este, într-adevăr, cel ce înțelege ce ai descris voi, căci nicăieri altundeva nu ar putea găsi o intenție mai presus decât a sa! Haideți, așadar, să ne ducem discursul la perfecțiune.

SOBORUL: Îmbrățișăm cu toții acest discurs. Vorbește acum tu, Pandolfus!

¹ „Este știut că anticii vorbeau despre cele patru elemente. Prin intermediul acestora s-au format lucrurile umede și uscate, precum și lucrurile calde și reci, masculinul și femininul. Două elemente se ridică și două coboară. Cele două elemente ascendente sunt focul și aerul, iar cele două elemente descendente sunt pământul și apa”. Olympiodorus, *Despre Arta Sacră*.

A patra cuvântare

PANDOLFUS: Vreau să fac cunoscut posterității că aerul e partea rarefiată din apă și nu se distinge de ea, rămânând deasupra pământul uscat, datorită aerului ascuns în apă, ce se află sub pământ. Dacă acest aer n-ar exista, pământul n-ar rămâne deasupra apei umede.

SOBORUL: Ai vorbit bine, continuă-ți discursul.

PANDOLFUS: Aerul ascuns în apa de sub pământ susține pământul, împiedicându-l să se scufunde în apă. Prin urmare, menirea aerului este să lege, dar și să separe lucruri diferite, cum ar fi apa și pământul, el fiind un conciliator între lucrurile ostile, adică între apă și foc, separându-le pentru a nu se distruge reciproc.

SOBORUL: Dacă ne-ai oferi și o ilustrare a acestui fapt, el ar deveni mai limpede pentru acei care nu l-au înțeles.

PANDOLFUS: Oul este o astfel de ilustrare, căci în el sunt reunite patru lucruri; coaja vizibilă sau găoacea reprezintă pământul, iar albușul sau partea albă este apa¹. Coaja interioară foarte subțire este unită cu coaja exterioară, reprezentând, așa cum v-am explicat, mediul separator între pământ și apă, adică acel aer care desparte pământul de apă. Gălbenușul oului reprezintă focul, iar coaja ce conține gălbenușul corespunde celui alt aer, care separă apa de foc. Ambele sunt însă același aer, adică acela care separă

¹ Alegoria oului filosofic poate fi urmărită până la alchimistii greci. Există un scurt tratat cu acest titlu, precum și un altul despre *Nomenclatura oului*, care e descris drept Misterul Artei. Este compus din patru elemente, deoarece reprezintă o imagine a lumii. Este piatra care nu e piatră, piatra de aramă, piatra armenescă etc. Coaja este asemănată cu pământul, fiind rece și uscată; a fost numită aramă, fier, cositor, plumb. Albușul oului este apa divină, apa mării, apa de alaun etc. Gălbenușul este sulfat de fier, sulf brut, mercur etc. Partea uleioasă este foc. Dar oul, așa simbolic cum se află, este uneori el însuși descris simbolic, fiind asemănat cu o sămânță; coaja este comparată cu pielea care acoperă sămânța, albușul și gălbenușul reprezintă carnea, iar partea umedă este răsuflarea sau aerul.